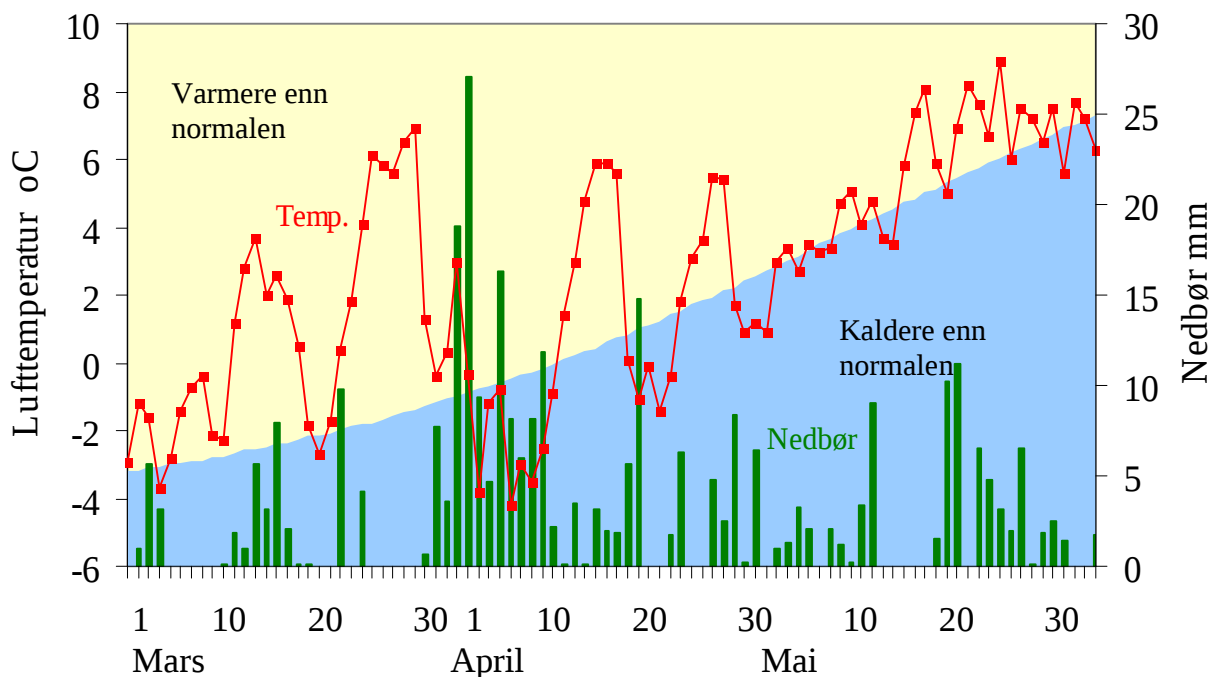

Vårtrekket 2007

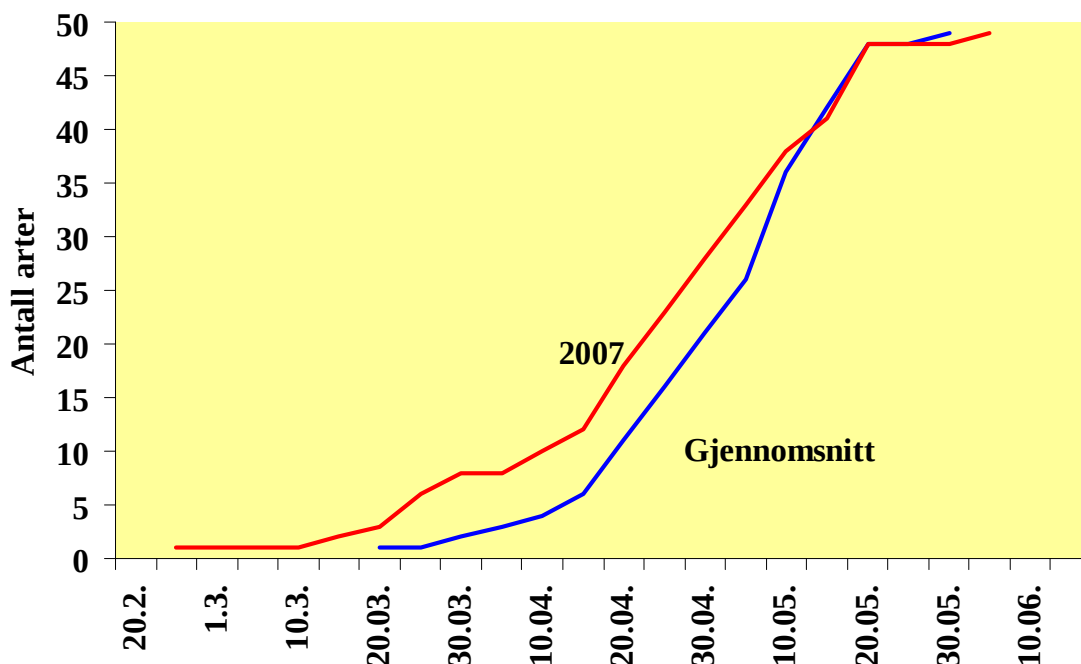
*Av Rob Barrett,
Tromsø Museum – Universitetsmuseet,
9037 Tromsø*

Siden opprettelsen av Tromsø Lokallaget av Norsk Ornitologisk Forening i 1970-tallet, har medlemmene blitt oppfordret til å sende inn førstegangsobservasjoner av trekkfugl om våren. Hvert år har vi sendt ut skjemaer hvor medlemmer skriver hvor og når de ser de enkelte artene, og responsen har vært upåklagelig! I tillegg lanserte Tromsø Museum i 2003 et nettsted (<http://www.imv.uit.no/trekkfugl/index.html>) hvor andre kan delta i denne registreringen, og der også har det deltatt mange observatører. Nå foreligger det en god dokumentasjon av fuglenes trekkvaner til landsdelen gjennom 30 år, noe som er meget viktig i dagens diskusjoner rundt effektene av klimaendringen. Hvert år lages det en rapport, og denne oppsummerer vårtrekket i 2007. En oppsummering av vårtrekket i årene 1980-2006 ble trykket i 2007 i museets publikasjon Ottar (nr. 264).

I 2007 var middeltemperatur for Norge i mars 4,1° C høyere enn normalt, og dette var den varmeste mars måned noen gang registrert i Norge. I Tromsø var middel-temperaturen +0,9° C, mot normalt -2,7° C. April var også varmere enn normalt men mai var omtrent som den skulle være. April og mai var ellers mye våtere enn vanlig, særlig ved månedsskiftet mars-aprilt med opp til dobbelt så mye nedbør i store deler av Nord-Norge enn vanlig.

Utvikling av døgn temperatur (rød strek) og –nedbør (grønne søyler) i Tromsø, mars-mai 2007. Temperaturene i det gule feltet er varmere enn normalen. Data fra www.met.no.

Utvikling av vårtrekket i Troms i 2007 (rød strek) sammenlignet med gjennomsnittet (blå strek). Kurven viser hvordan summen av 49 registrerte arter (i uthevet tekst i tabellen) økte utover våren.

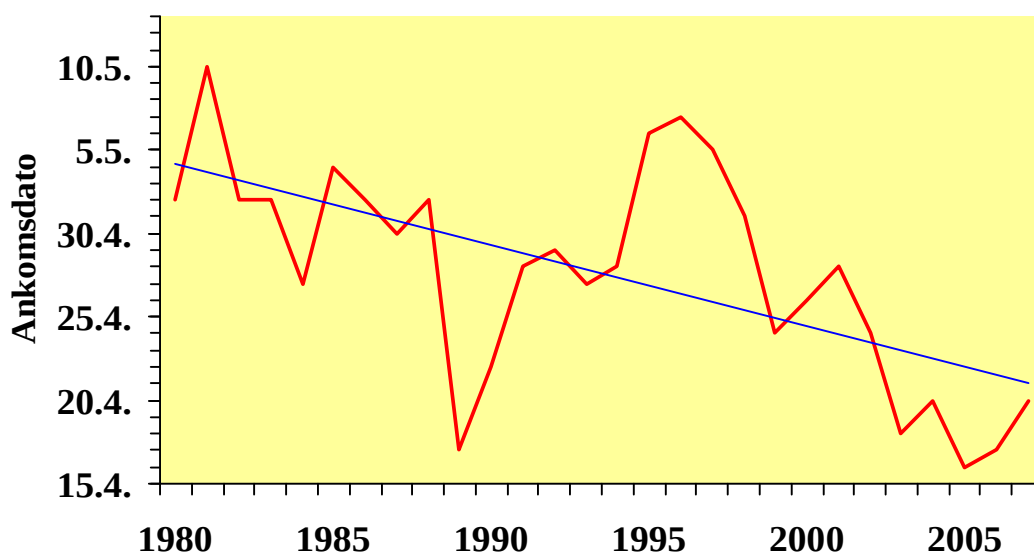
Ikke uventet var vårtrekket igjen tidligere enn gjennomsnittet, og fulgte omtrent samme mønster som i de fem foregående år. **Snøspurven** var, som vanlig, først på plass med en rekord tidlig observasjon 16. februar (i Bardu). Det er imidlertid mulig at dette var overvintrende fugl, og selv om neste observasjon var 21. februar (på Musvær, Tromsø) var ikke trekket av snøspurv ordentlig i gang før 20. mars og utover. Det var flere observasjoner av **tjeld** 4.-10. mars etterfulgt av **vipe** 11.-18. mars og **gravand** 17.-24. mars – alle tidligere

De første enkeltbekkasinene ble observert 16. april, både i Tromsø og Lyngen. Kun i 2006 har den blitt observert tidligere (12. april). Foto: Stein Ø. Nilsen.

enn vanlig. En observasjon av sju **kvinand** i Balsfjord 11. mars var sannsynligvis overvintrende fugl. Før utgangen av mars ble det observert **stær**, **horndykker**, **fjellvåk**, **sandlo**, **grågås**, **hettemåse**, **bokfink**, **ringdue** og **bjørkefink** rundt omkring i fylket. Av disse var **stæren** veldig tidlig med flere observasjoner i flere kommuner allerede 9. og 13. mars. En tidlig observasjon av to **fjellvåk** 9. mars i Tamokdalen kan skyldes at 2007 var et godt museår og at disse var overvintrende fugl. Neste observasjon var 21. mars, også i Balsfjord (kanskje samme fuglene?), noe som i seg selv er nesten en måned tidligere enn

vanlig. Selv med en kort, kald periode i første uka av april er det lite som tyder på at det var et opphold i trekket og allerede omkring 25. april var halvparten av de nesten 50 artene hvor det foreligger brukbare data på plass. Dette er omtrent 10 dager tidligere enn gjennomsnittet. Blant disse tidlige observasjoner var en **rugde** 6. april i Straumsbukta, Tromsø, 14 dager før gjennomsnittet og dette tangerer rekorden fra 1999. Enkelte individer av overvintrende **gråtrost** ble observert 5. februar i Tromsø og 17. mars i Kvæfjord, men trekket lot vente på seg og de første fuglene var på plass "etter rute" 23. april. Fem dager senere, 28. april, ble en **temmincksnipe** observert på Evenes, noe som er en uke før fjorårets rekord, og litt mer enn tre uker før normalt. Det foreligger også en rekordtidlig observasjon av **polarjo** 27. april, noe som kan skyldes at observatøren forsker nettopp på den arten, og har kontor på sjøkanten i Sandnessundet, Tromsø! At **gjøken** ble hørt allerede 3. mai i Lavangen og 7. mai i Tromsø er også bemerkelsesverdig (tør jeg spørre om det var en forveksling med ringdue??), men hovedtrekket var som vanlig 14 dager senere. Fra midten av mai og utover ser det ut som om de siste artene ankom til vanlig tid, noe som kanskje kan forklares med at temperaturene sank ned mot normalen. Som vanlig var **sivsangeren** den siste som ble registrert, den 1. juni i både Tromsø og Lyngen.

Gjennomsnittsdato for første gangsobservasjon av 31 arter (merket med * i tabellen) i Troms, 1980-2007

Alt i alt føyer 2007 seg inn i rekken av stadig tidligere vårtekk, trolig et resultat av vårt misbruk av klodens naturlige ressurser med påfølgende endring i klimaet. Hvis du vil delta i fremtidige vårtrekkundersøkelser og vil ha tilsendt observasjonsskjemaet kan du kontakte meg på tlf. 77645013 eller e-mail på robb@tmu.uit.no.

Takk

Mange takk til Frank Arnesen, Eivind Braseth, Solveig og Unni Bjerke Gamst, Harald J. Elverum, Magne Evensen, Karl Frafjord, Kasper Holmen, Finn Johannessen, Per Johnsen, Jan Lanes, Halvar Ludvigsen, Tone Malm, Stein Ø. Nilsen, Øystein Norvoll, Edgar Olsen, Hans og Hermien Prestbakmo, Ellen Ross, Kjetil Sagerup, Marit Sandvik, Jentoft Teigland, Ole Edvard Torland, Marit Tunes og Sveinulf Aalmen som sendte inn skjemaer og lister for 2007. Observasjoner som ble meldt inn til Tromsø Museum (jfr. <http://www.imv.uit.no/trekkfugl/index.html>), kringkastet gjennom FugliNords mailingliste (jfr.

<http://groups.yahoo.com/group/fuglinord/>) og "Førstegangsobser" funnet på <http://www.fugler.net/> ble også notert og brukt. Takk også til Robert Bergersen for språkvask av manuskriptet! De som fortsatt har observasjoner eller skjemaer for 2007 (eller tidligere) liggende, oppfordres igjen til å sende dem til meg slik at jeg kan oppdatere databasen.

Ankomstdato (første observasjon og hovedtrekk) for trekkfugler i Troms i årene 2005-2007. Artsnavn i fet skrift er arter som trekker ut av fylket hvert år. De i *uthevet kursiv* er arter som svært sjelden overvintre i fylket, mens de i normal skrift er ganske vanlig om vinteren (dog ofte i lave antall). Datoene i kursiv skrift og *fet kursiv skrift* indikerer ankomstdato hhv. minst 10 dager og minst 20 dager før normalt.

	2005		2006		2007	
	1. observasjon	h.trekk	1. observasjon	h.trekk	1. observasjon	h.trekk
Smålom	4.4 Lyngen		21.4 Tromsø		<i>12.4 Tromsø</i>	
Storlom	25.4 Tromsø		5.5 Skånland		2.5 Skånland	
Horndykker	19.2 Lenvik		21.3 Balsfjord		21.3 Balsfjord	
Grågås	24.3 Karlsøy	5.4	1.4 Tromsø	10.4	25.3 Kvæfjord	15.4
Kortnebbgås	20.4 Lyngen		24.4 Tromsø		<i>13.4 Balsfjord</i>	
Gravand	24.3 Lyngen		25.3 Tromsø	10.4	<i>17.3 Tromsø</i>	10.4
Krikkand*	21.4 Tromsø		19.3 Lenvik		15.4 Tromsø	25.4
Brunnakke*	12.4 Tromsø		22.4 Balsfjord		20.4 Evenes	
Stjertand	Overv.? Storfj.		30.3 Kvæn'ngen		13.4 Tromsø	
Skjeand	5.5 Skånland		18.4 Målselv			
Toppand	26.4 Skånland		28.4 Evenes		<i>20.4 Evenes</i>	
Kvinand	18.4 Bardu		21.3 Balsfjord		Overv.? Balsfj'd	
<i>Fjellvåk*</i>	15.4 Lyngen		19.3 Gratangen	25.4	21.3 Balsfjord	
<i>Tårnfalk</i>	4.4 Ibestad		7.4 Tromsø		<i>20.4 Målselv</i>	
<i>Dvergfalk*</i>	11.4 Sørreisa		16.4 Tromsø		28.4 Tromsø	
Tjeld*	12.3 Skjervøy	25.3	12.3 Lenvik	25.3	<i>4.3 Tromsø</i>	
<i>Sandlo*</i>	27.3 Tromsø		<i>6.4 Ibestad</i>		24.3 Tromsø	20.4
<i>Heilo*</i>	24.4 Tromsø	5.5	14.4 Tromsø	10.5	14.4 Tromsø	30.4
<i>Vipe*</i>	27.3 Tromsø	1.4	17.2 Tromsø	12.4	<i>11.3 Ibestad</i>	25.3
<i>Steinvender</i>	10.5 Tromsø		5.5 Tromsø		10.5 Tromsø	
<i>Temm'snipe</i>	11.5 Sørreisa		5.5 Sørreisa		28.4 Evenes	
Myrsnipe*	4.5 Balsfjord		4.5 Balsfjord		6.5 Evenes	
<i>Polarsnipe</i>	13.5 Tromsø		10.5 Tromsø	15.5	10.5 Tromsø	15.5
<i>Brushane*</i>	10.5 Tromsø		18.4 Tromsø		13.5 Tromsø	
Rødstilk	23.3 Tromsø	10.5	17.4 Tromsø	5.5	24.4 Tromsø	5.5
<i>Gluttsnipe</i>	18.4 Skånland		5.5 Målselv		4.5 Evenes	
<i>Grønnstilk</i>	11.5 Bardu		7.5 Evenes		13.5 Bardu	
<i>Strandsnipe*</i>	15.5 Tromsø		8.5 Lyngen		<i>1.5 Lyngen</i>	20.5
<i>Sv'halespove</i>			26.4 Tromsø		20.5 Tromsø	
<i>Lappspove</i>	14.4 Tromsø		16.4 Balsfjord		22.4 Tromsø	
<i>Småspove*</i>	2.4 Evenes		<i>8.4 Ibestad</i>		<i>6.4 Evenes</i>	
<i>Rugde</i>	12.4 Ibestad		23.4 Målselv	25.4	<i>6.4 Tromsø</i>	25.4
<i>Enkeltb'sin*</i>	20.4 Karlsøy	1.5	12.4 Målselv	25.4	16.4 Tromsø	10.5
<i>Tyvjo*</i>	8.5 Tromsø		13.5 Tromsø		11.5 Tromsø	20.5
<i>Polarjo</i>	19.5 Tromsø		27.5 Tromsø	30.5	27.4 Tromsø	
Hettemåse	4.4 Lyngen		28.3 Balsfjord	10.4	25.3 Tromsø	15.4

	2005		2006		2007	
	1. observasjon	h.trekk	1. observasjon	h.trekk	1. observasjon	h.trekk
Rødn'bterne*	17.5 Tromsø	23.5	20.5 Tromsø	22.5	17.5 Tr'ø/Lyng	20.5
Ringdue	4.4 Ibestad		10.4 Kvæfjord	20.4	28.3 Dyrøya/Skå	
Gjøk*	14.5 Dyrøy	25.5	17.5 Lyngen	25.5	3.5 Lavangen	20.5
Jordugle	30.4 Tromsø		28.4 Lenvik		25.4 Tromsø	
Sandsvale	23.5 Tromsø		22.5 Tromsø		19.5 Tromsø	
Låvesvale	10.5 Tromsø		28.4 Lenvik		7.5 Tromsø	20.5
Taksvale	29.4 Lyngen		2.5 Lyngen		20.5 Balsfjord	
Sanglerke	11.5 Tromsø				23.4 Tromsø	
Heipiplerke*	21.4 Lyngen		30.4 Lyngen	6.5	28.4 Tromsø	
Trepiplerke	8.5 Lenvik		2.5 Lavangen		30.4 Tromsø	
Gulerle	19.5 Bardu		29.4 Bardu			
Linerle*	15.4 Ibestad	28.4	17.4 Bjarkøy	25.4	18.4 Lenvik	25.4
Stær*	23.3 Tromsø	28.3	25.3 Lyngen	8.4	9.3 Tromsø	25.3
Jernspurv*	17.4 Tromsø	27.4	18.4 Målselv	29.4	23.4 Tromsø	
Sivsanger*	10.6 Tromsø		3.6 Tromsø		1.6 Tr'ø/Lyng	
Løvsanger*	3.5 Dyrøy	23.5	27.4 Tromsø	15.5	3.5 Lavangen	20.5
Gransanger*	16.4 Bardu		3.4 Målselv		19.4 Skånland	30.4
S'fl'snapper*	27.4 Tromsø	15.5	30.4 Tromsø		7.5 Ibestad	12.5
Buskskvett	13.5 Bardu		21.5 Lenvik		18.5 Skånland	
Steinskvett			6.5 Tromsø		19.5 Tromsø	
Rødstrupe	21.4 Sørreisa		10.4 Sørreisa		23.4 Tromsø	
Rødstjert	12.5 Bardu		7.5 Skånland		9.5 Tromsø	
Blåstrupe	16.5 Bardu		20.5 Lenvik	25.5	17.5 Tromsø	
Gråtrost	25.4 Ibestad	1.5	5.4 Tromsø	25.4	23.4 Tromsø	30.4
Ringtrost	24.4 Tromsø		30.4 Skånland		28.4 Tromsø	
Rødv'trost*	4.4 Lyngen	30.4	8.4 Skånland	27.4	20.4 Skånland	28.4
Måltrost*	23.4 Tromsø		26.4 Tromsø		24.4 Tromsø	
Bokfink	25.3 Ibestad	8.4	30.3 Målselv	20.4	25.3 Tromsø	10.4
Bjørkefink*	28.3 Lyngen	5.5	29.3 Målselv	1.5	28.3 Ibestad	25.4
Bergirisk*	9.4 Tromsø		10.4 Tromsø		17.4 Tromsø	
Sivspurv*	26.4 Dyrøy		20.4 Kåfjord		2.5 Skånland	15.5
Snøspurv*	27.2 Ibestad	10.4	25.3 Tromsø	7.4	16.2 Bardu	25.3